

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 9/2007 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 november 2007 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 136/2007 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Timo Meling, arbetsministeriet
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- specialrådgivare Antti Kondelin, Finlands näringsliv
- juridisk expert Outi Tähtinen, Företagarna i Finland rf
- direktör Markku Virtanen, Servicebranschernas arbetslöshetskassa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har behandlat ärendet för sitt eget ansvarsområdes del.

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet propositionen nödvändig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslaget.

Lättare att införa system med arbetstidsbanker

Utskottet finner systemen med arbetstidsbanker viktiga. Ett fungerande system med arbetstids-

banker kan på ett positivt sätt öka flexibiliteten i arbetslivet både för arbetstagare och arbetsgivare och göra det lättare att samordna arbetsliv och familjeliv.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om hur användningen av arbetstidsbanker inverkar på arbetslöshetsförmånerna för den som eventuellt blir arbetslös. Enligt motiven till förslaget är målet med propositionen att ändra bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa så att de främjar införandet av system med arbetstidsbanker.

I arbetstidsbanken sparas i första hand inarbetad arbetstid och besparingarna tas ut som betald ledighet. Till de enheter som kan sparas i en arbetstidsbank hör t.ex. balansenheter i anslutning till flexibel arbetstid och perioder för utjämning av arbetstid, kollektivavtalsbaserade enheter för arbetstidsförkortning och sparad ledighet enligt semesterlagen. Det betyder i allmänhet att ledigheten flyttas till en senare tidpunkt som bättre passar arbetstagaren eller organiseringen av arbetet.

I arbetstidsbanken kan man också spara semesterpenning som bytts ut mot ledig tid, extra arbete och övertidsarbete samt andra arbetstidsersättningar som omvandlats till ledig tid. Utbyte av sådana penningersättningar till ledig tid kan till exempel ha inverkan på hur pensionsförmåner tjänas in. Enligt lagförslaget ska lönebelopp som sparats i en arbetstidsbank eller penningersättningar som tagits ut från banken inte räknas in i den inkomst som ligger till grund för dagpenningen. Utskottet anser att det är viktigt att man i samband med överenskommelser om system med arbetstidsbanker och information om dem, gör arbetstagarna uppmärksamma på hur arbetstidsersättningar som omvandlats till ledig tid påverkar de sociala förmånerna.

Utskottet understryker förslagets mål att öka användningen av arbetstidsbankssystem genom att lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa förtydligas. Utskottet framhåller att man bör följa upp lagändringens effekter och hur systemet fungerar. Om det uppstår problem när bestämmelserna tillämpas eller förmånstagaren försätts i en orimlig situation eller om användningen av arbetstidsbanksystemen försvåras på grund av bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa måste ärendet behandlas på nytt utan dröjsmål.

Arbetstidsbankens inverkan på jämkad arbetslöshetsdagpenning

I lagförslaget ingår bestämmelser om på vilket sätt arbetstid som sparats i eller tagits ut från en arbetstidsbank behandlas när det undersöks om det finns förutsättningar för utbetalning av jäm-

kad arbetslöshetsdagpenning. Både den tid som en arbetstagare har sparats i en arbetstidsbank och den tid som personen tar ut som ledig tid ska beaktas som arbetstid. Inkomster som sparats i eller tagits ut från en arbetstidsbank betraktas som inkomst som ska beaktas vid jämkning. Med sparade inkomster avses både insättningar av pengar, t.ex. övertidsersättningar eller semesterpenningar och den lön som motsvarar den arbetstid som en arbetstagare har satt in i arbetstidsbanken. Till de inkomster som tas ut från arbetstidsbanken hör penningersättningar och den lön som betalats för ledighet som tagits ut.

Förslaget innebär att de inkomster som sätts in i och tas ut från arbetstidsbanken beaktas flera gånger i bedömningen av en persons rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning. Möjligheten att erhålla jämkad arbetslöshetsdagpenning skulle i detta fall försämrats för en arbetstagare som använder arbetstidsbanken. Förslaget motiveras med att systemet med arbetstidsbanker lämpar sig dåligt i situationer där en person får jämkad arbetslöshetsdagpenning på grund av att det finns så lite av det arbete som han eller hon utför. Enligt motiven är det viktigt att hindra att det uppstår möjligheter att utnyttja systemet i situationer där en arbetstagare själv kan bestämma om sina inkomster genom att sätta in arbetstid eller inkomster i arbetstidsbanken eller genom att ta ut betald ledighet eller penningersättning.

År 2006 erhöll sammanlagt ca 75 000 personer jämkad inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning. Av dessa vara ca 55 000 kvinnor och ca 20 000 män. Omkring hälften av den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen och huvuddelen av grunddagpenningen betalas utifrån deltidarbete. Systemet med arbetstidsbank kan närmast utnyttjas av personer som arbetar deltid och som har erhållit långvarig jämkad dagpenning. I slutet av år 2006 hade jämkade arbetslöshetsförmåner i över 36 månader betalats till ca 4 500 personer.

Utskottet konstaterar att den föreslagna bestämmelsen innebär en försämring av situationen för de arbetstagare som får jämkad arbetslöshetsdagpenning och använder systemet med

arbetstidsbank. Eftersom majoriteten av dem som får jämkad dagpenning är kvinnor inverkar bestämmelsen i synnerhet på situationen för lågavlönade kvinnor. Utskottet framhåller att det bör informeras väl om ändringen och det bör tydligt framgå av informationen att användningen av systemet med arbetstidsbank kan innebära en avsevärd försämring av situationen för de arbetstagare som får jämkad arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetsersättning som betalas vid permittering

Syftet med systemet med arbetstidsbanker är att jämna ut variationerna i arbetstiden och därmed förhindra eller minska antalet permitteringar. För att stödja detta mål föreslår regeringen i propositionen att en penningersättning som betalas ut ur en arbetstidsbank inom två månader innan en permittering börjar eller under permitteringen ska hindra att arbetslöshetsförmån betalas för den tid över vilken penningersättningen periodiseras.

Det är frågan om en ny typ av bestämmelse. Penningersättningar som betalas under anställningstiden har inte tidigare påverkat arbetslöshetsersättningen under permittering. Enligt arbetsavtalslagen ska arbetsgivaren ge arbetstagaren meddelande om permittering senast 14 dagar innan permitteringen börjar. Före det ska arbetsgivaren "utan dröjsmål" efter det att arbetsgivaren fått kännedom om behovet av permittering ge arbetstagarna eller deras representant förhandsinformation. Det är alltså möjligt att en arbetstagare får kännedom om hotet om permittering senare än två månader innan en permittering börjar.

Utskottet vill fästa social- och hälsovårdsutskottets uppmärksamhet vid att bestämmelsen kan vara problematisk med tanke på likabehandling. Bestämmelsen särbehandlar permitterade som av en eller annan orsak är tvungna att ta ut penningersättningar från arbetstidsbanken lite före permitteringen eller under permitteringen jämfört med dem som kan ta ut ersättningar först efter permitteringen och får på det sättet full dagpenning för den tid permitteringen pågår. Det kan också påverka storleken på utkomstskyddet för arbetslösa i vilket skede av permitteringen penningersättningen tas ut.

Ålderspensionstagares rätt till arbetslöshetsförmån

Enligt propositionen föreslås att de arbetssökande som får ålderspension på grund av att de uppnått den avgångsålder som avses i lagen om statens pensioner (1295/2006) ska vara berättigade till arbetslöshetsförmån.

Utskottet anser att ändringen är viktig. Den innebär att de personer som gått i ålderspension och som verkar i uppgifter för vilka det finns en avgångsålder får en bättre ställning. De här uppgifterna finns huvudsakligen inom försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet och polisförvaltningen. Ifall arbetstagaren skulle sysselsätta sig på nytt och bli arbetslös från det nya arbetet är det motiverat att han eller hon är berättigad till utkomstskydd för arbetslösa.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar vad som sägs ovan.

AjUU 9/2007 rd — RP 136/2007 rd

Helsingfors den 27 november 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /saml

Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml (delvis)
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Jyrki Yrttiaho /vänst
ers. Elsi Katainen /cent
Henna Virkkunen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Arbetstidsbanken är ett utmärkt exempel på att en arbetsgivare och en arbetstagare med en gemensam överenskommelse kan nå betydande ömsesidiga förmåner. En del yrken och branscher är sådana att arbetsrytmen och arbetsmängden varierar mycket, och då finns det ett uppenbart behov av särskilda avtal och ömsesidig flexibilitet. Erfarenheterna av arbetstidsbanker är i huvudsak positiva och systemet bör utvecklas vidare även om det skulle fordra ansträngningar att anpassa det till lagstiftningen och praxis i övrigt.

Det finländska utkomstskyddssystemet för arbetslösa är svåröverskådligt och komplicerat. Behovet att se över systemet torde vara uppenbart. Den största bristen är dess utgångspunkt, nämligen att systemet måste skapas med tanke på eventuellt missbruk. När denna utgångspunkt är dominerande begränsar den uppkomsten av nya, flexibla handlingsmönster. I värsta fall sammanförs alla nackdelar i utkomstskyddssystemet för arbetslösa: systemet tryggar inte utkomsten vid arbetslöshet, det är inte transparent, kunden känner inte till sina rättigheter och

skyldigheter och det utgör ett hinder för att få jobb.

Därför bör systemet med arbetstidsbanker utvecklas smidigt så att den lagstiftning som styr systemet skapar möjligheter och inte är avböjande. Regeringens proposition har två allvarliga brister: i de situationer där arbetstagare blir arbetslösa vid permittering behandlas de olika beroende på när besparingarna i banken omvandlas till pengar och i situationer där arbetstagare får jämkad dagpenning tvångsrealiseras de beräknade besparingarna på ett sätt som är olönsamt för den som får arbete på deltid. Bristerna i förslaget leder till att arbetstagare särbehandlas på grundval av kön och en svag ställning på arbetsmarknaden.

Utskottet har i sitt utlåtande på ett bra sätt lyft fram dessa omständigheter men slutsatserna är otillräckliga. De brister som noterats främjar inte det primära syftet med arbetstidsbankerna.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att 3 kap. 6 § 3 och 4 mom. samt 4 kap. 4 § 1 mom. i lagförslaget utesluts.

Helsingfors den 27 november 2007

Markus Mustajärvi /vänst
Jyrki Yrttiaho /vänst
Jukka Gustafsson /sd
Esa Lahtela /sd

Merja Kuusisto /sd
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd